

N:o 26.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 5 april 1902.
— — — — Andra Kammaren den 8 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion om
ändring af 15 § i lagen angående sparbanker den 29
juli 1892.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 26.)

Till Konungen.

Vid innevarande riksdag har af enskild motionär gjorts framställning om ändring af 15 § i gällande sparbankslag i syfte att öfver-skott å vinst, som af sparbanksrörelse uppkommer, må i vidsträcktare mån, än för närvarande i allmänhet är fallet, komma vederbörande insättare till godo.

Sparbankerna, hvilkas ändamål är att af allmänheten till förräntande mottaga penningar och genom räntans läggande till hufvudstolen dem ytterligare förkofra, hafva utan tvifvel varit af stor betydelse för höjande af sparsamheten och det allmänna välståndet i vårt land; och oakadt befintligheten af andra penninginstitut, hvilkas verksamhet delvis drifves efter samma principer, torde med hänsyn dertill, att dessa senare dock alltid i någon mån åsyfta vinst, hvaremot enligt sparbankslagen sparbanks stiftare eller desses rättssinnehafvare ej få tillgodonjuta andel i den vinst, som å rörelsen kan uppkomma, sparbankerna äfven under nuvarande förhållanden ej vara öfverflödiga, utan tvärtom förtjena lagstiftarens synnerliga uppmärksamhet.

I svårigheten att på förhand noga beräkna inkomster och utgifter ligger möjligheten, att vinst å sparbanks rörelse, ehuru egentligen ej afsedd, ofta uppstår, och uppkomsten af vinst torde, derest den ej uppgår till oskäligt belopp, vara bevis på en klok ledning af sparbanks rörelse. Enligt 15 § i sparbankslagen skall, sedan af sådan vinst i första hand bildats en reservfond, afsedd att skydda banken mot ogynsamma konjunkturer och oförmodade förluster, öfverskottet användas på sätt i paragrafen ytterligare stadgas. Beträffande de ändamål, hvartill sådant sparbanks vinstöfverskott får användas, bör, enligt Riksdagens mening, i första rummet ifrågakomma främjandet af sådana intressen, som med sparbanksväsendet ega verklig gemenskap och för detsamma äro af betydelse eller närmast väckande och underhållande hos insättarne af håg till ökad sparsamhet, under det att tillgodoseendet af andra ändamål, visserligen välgörande eller allmännyttiga, men för sparbankerna i allt fall mer eller mindre främmande, först i andra hand bör ifrågakomma.

Otvifvelaktigt torde emellertid vara, att sparbankernas vinstöfverskott ganska ofta användas på ett sätt, som ej står i öfverensstämmelse med den af Riksdagen sålunda uttalade uppfattning. Riksdagen, som tagit kännedom om de i statistiska centralbyråns berättelser förekommande uppgifter rörande sparbanker och särskildt om de belopp af vinstöfverskottet, som af de olika sparbankerna för hvarje år disponerats i öfverensstämmelse med 15 §:s senare del, har funnit det påfallande, hurusom ofta under rubriken »anslag» förekomme afsevärda belopp, under det vederbörande sparbanks inlåningsränta för samma tid varit ganska låg. Och af nämnda anslag torde i allmänhet det minsta beloppet komma det ändamål till godo, som enligt lagens mening och sakens natur borde vara det främsta, nemligen befordrande af intresse för sparsamhet hos mindre bemedlade insättare. Syftet med beslut rörande användningen af vinstöfverskott torde till och med någon gång hafva varit att bereda lättnader i skattebördor, hvilket syfte icke skäligen lärer böra anses vara innefattadt under begreppet välgörande och allmännyttiga ändamål. Någon större garanti mot fattande af sådana beslut synes ej ligga i Konungens befallningshafvandes skyldighet att pröfva desamma, enär denna pröfningsrätt är af ganska obestämd natur och i allmänhet tillämpas såsom afseende allenast beslutets formella laglighet.

En inskränkning i rätten att för allmännyttigt eller välgörande ändamål disponera sparbanks vinst anser Riksdagen alltså önskvärd. Riksdagen föreställer sig, att af sådan inskränkning i allmänhet skall blifva

en följd, att, om utdelning af tilläggsränta på grund af praktiska svårigheter ej kan ifrågakomma, en sparbank, å hvars rörelse vinst uppstått, i hvarje fall kan i form af högre inlåningsränta bereda insättarne ökade fördelar. Sparbankerna kunna härigenom äfven bättre blifva i stånd att upptaga täflan med andra penninginstitut, som alltmera genom höjning af räntesatser samt inrättande af former för inlåningsrörelse, hvilka stå sparbankernas nära, söka draga till sig äfven de besparingar, för hvilkas samlande sparbankerna särskildt äro afsedda.

Rörande bestämmandet af den begränsning, som i nu förevarande afseende synes Riksdagen böra ifrågakomma, vill Riksdagen icke närmare uttala sig. Möjligen skulle ett stadgande, att ej mera än hälften af en sparbanks behållna årsvinst får till allmännyttigt och välgörande ändamål användas, härutinnan uttrycka ett lämpligt mått af lagstadgad inskränkning. Äfven torde kunna ifrågasättas en bestämmelse derom, att användande af sparbanks vinst till välgörande eller allmännyttiga ändamål ej får förekomma, så länge sparbankens inlåningsränta väsentligt understiger den i andra penninginstitut vid tillfället gällande.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 15 § i lagen om sparbanker den 29 juli 1892, att genom ytterligare begränsning af rätten att för välgörande eller allmännyttigt ändamål använda å sparbanksrörelse uppkommen vinst insättarnes intressen blefve bättre tillgodosedda.

Stockholm den 8 april 1902.

Med undersätlig vörndnad.